

Независне новине: Интервју са високим представником Валентином Инцком

Разговарала: Нихада Хасић

Паљење зграда институција власти током протеста грађана у ФБиХ није био државни удар, иако то тако сматрају бројне политичке странке, тврди Валентин Инцко, високи представник међународне заједнице у БиХ.

“Угрожене су политичке каријере политичара који су превише дуго игнорисали легитимне фрустрације грађана и спречавали институције да се баве питањима као што су корупција, економски развој и стварање нових радних мјеста за све људе, а не само политичаре и чланове њихових породица и пријатеља, оцјењује Инцко и наглашава да се демонстрацијама не може мијењати уставно уређење БиХ те да “политички лидери који причају о распаду земље једноставно нису озбиљни.”

„Демонстрације које су у току десиле су се због јасних разлога и оне би требало да буду звоно за узбуну – гласно и јасно. Приоритет мора бити на рјешавању социо-економских и политичких реформи, које су у интересу грађана. Акценат такође треба ставити на испуњавање услова за даљи пут БиХ на плану евро-атлантских интеграција. Напредак на том плану би донио нове реформе које би створиле боље услове за све. Лидери широм земље требало би да чују вапај народа за бољи живот. Фрустрације и ствари на које се грађани жале сличне су широм земље”, каже високи представник.

Независне новине: Након што је током протеста грађана запаљено и неколико зграда институција власти, бројне политичке странке упозориле су да је ово био државни удар. Да ли је, по вашој поцјени, тренутно угрожен систем власти у ФБиХ, али и БиХ јер своје сједнице не одржавају ни Савјет министара БиХ ни

Парламент БиХ?

Валентин Инцко: Не, ово није био покушај државног удара. Институције као такве нису угрожене. Оне морају функционисати. Осуђујем насиље које су починиле мале групе оног првог петка када је дошло до демонстрација. Насиље против демонстраната, полиције, новинара и имовине, када смо били свједоци и паљења неких зграда, није прихватљиво, али сада је на надлежним властима да сагледају то питање и предузму потребне радње у складу са законом. Правим разлику између неколицине демонстраната који су чинили насиље на самом почетку протеста и огромне већине демонстраната који се мирно окупљају у протекле двије седмице како би предочили властима своје легитимне фрустрације и очекивања. Постоје јасни темељни разлози за протесте и мора се дјеловати како би се ти разлози уклонили.

Предсједништво БиХ је наставило са радом и ја сам поздравио најаву Представничког дома БиХ да ће се вратити на посао. Очекујем да све институције наставе или да брзо крену с радом у пуном капацитету у циљу рјешавања многих преосталих реформских питања. У том контексту, поздрављам одлуку члана Предсједништва Радмановића и неких званичника из Републике Српске да настављају да раде у институцијама по нормалном распореду. Ово је примјер који и други треба да слиједе.

То што неки позивају на уставне промјене нико не би требало да посматра као пријетњу. Демонстрације саме по себи не могу водити ка промјени уставног поретка Федерације и њених кантона, нити структуре БиХ као цјелине. Такве промјене могу се спровести само кроз законодавни процес мијењања устава, уз учешће свих страна и уз одређене заштитне механизме. Једностране промјене унутрашњих структура ове земље нису могуће. Осим тога, рећи ћу савршено јасно да међународна заједница остаје апсолутно привржена очувању суверенитета и територијалног интегритета државе Босне и Херцеговине.

Независне новине: Да ли су домаће политичке снаге тражиле

интервенцију ОНР-а да помогне у превазилажењу актуелних проблема када имамо смијењене кантоналне владе, захтјеве за ванредне изборе и незасједање парламента и Савјета министара БиХ?

Валентин Инцко: Све интензивније активности грађана у изношењу конкретних захтјева онима које су изабрали врло је позитивно и показује да грађани у овој земљи сматрају своје политичке лидере одговорним за дугогодишње проблеме у Босни и Херцеговини. Недавна дешавања такође су показала потребу за постојањем динамичног грађанског друштва, а надам се да ће политички лидери широм земље подржати даље јачање овог сектора. То је јасан индикатор нивоа демократије. Грађани ће имати шансу да изнесу своје ставове и оцијене колико су добро различити званичници и политичке странке одговорили на њихове захтјеве када буду гласали на изборима у октобру.

У овом контексту, дозволите ми да искористим прилику и да кажем нешто изабраним званичницима ове земље: ово је ваша земља, ви сте били кандидати на изборним листама, ви сте дали обећања и преузели обавезе према грађанима. Сада је вријеме да испуните обећања и покажете резултате. Предуго сте пажњу усмјеравали на ваше личне и страначке интересе и на оно што сте настојали приказати као етнички засноване програме при чему нисте превише узимали у обзир конкретне потребе ове земље и њених грађана. Вријеме је да се подсјетите како јавна служба није привилегија ни право и да имате обавезе према грађанима који су вас изабрали, а не према шефовима политичких странака који су вас кандидовали на изборне листе.

Ванредне изборе за пуни мандат од четири године није могуће спровести у складу с оним што предвиђа постојећи Устав БиХ и њихово одржавање би захтијевало доношење значајних измјена законског оквира. Приједлог да Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине може позвати на одржавање ванредних избора на свим нивоима покреће неколико питања на основу постојећих уставних рјешења у БиХ. Увјерен сам да странке из Републике Српске с правом тврде да Парламентарна скупштина БиХ не може усвојити

закон који би јој омогућио распуштање законодавних тијела на нижим нивоима власти.

Независне новине: Због константних политичких сукоба у ФБИХ, који не престају од избора 2010. године, да ли се сматрате и ви одговорним за стање у овом дијелу БиХ јер је РИС 2011. године поништио одлуку Централне изборне комисије која је била утврдила да су челници ФБиХ нелегално изабрани, а управо су они именовали Владу ФБиХ чију смјену сада траже грађани?

Валентин Инцко: Свима је познато шта је претходило мојој одлуци из 2011. године. ХДЗ БиХ и ХДЗ 1990 више од шест мјесеци су опструисали именовања делегата у Дом народа Федерације БиХ, а неки политички лидери сасвим су јасно показали да нису спремни да преузму конструктивну улогу у формирању власти у Федерацији. Надаље, у једном тренутку је постојала и правна нејасноћа с обзиром да су постојале двије владе Федерације БиХ, при чему су и једна и друга тврдиле да су на власти.

Као и увијек, најлакши начин за политичке странке и органе власти да избјегну одговорност за своје поступке којима онемогућавају прописно функционисање институција је да за проблеме у овој земљи криве ОНР и мене као високог представника.

Међутим, као што смо видјели током актуелних протеста, демонстранти одговорним сматрају надлежне власти и домаће политичке лидере. Опет понављам да политичари у цијелој земљи морају ове захтјеве схватити озбиљно. Кривити међународну заједницу, другу етничку групу или друге политичке странке – то више не функционише. Грађани, између осталог и у Републици Српској, виде шта је иза такве приче и сви желе промјене, и да се тежиште првенствено стави на рјешавање социјално-економских проблема. Сигуран сам да ће у БиХ, као и другдје, грађани сматрати изабране политичке лидере одговорнима и на изборима бирати странке и појединце по томе ко најбоље може да представља њих и њихове ставове. Тако функционише демократија

и то је оно што и у БиХ желимо да видимо као дио политичке културе.

Независне новине: Комесар ЕУ за проширење Штефан Филе данас је саопштио да се повлачи из преговора о пресуди „Сејдић-Финци“ због неуспјеха босанскохерцеговачких политичара да се договоре о овом услову за напредак ка ЕУ. Има ли помака политичара на испуњавању услова за затварање ОНР-а?

Валентин Инцко: Комесар Филе и цијела Делегација ЕУ у БиХ уложили су огромне напоре да се постигне договор који би омогућио БиХ да напредује ка ЕУ. Велика је штета да је седам политичких лидера пропустило шансу да БиХ поведе ка чланству у Европској унији зато што се нису успјели договорити о спровођењу пресуде Сејдић-Финци. Као што је комесар рекао, одговорност је на њима.

А, као што је случај с интеграцијом у ЕУ, једнако мало напретка постигнуто је и у погледу испуњавању услова за затварање ОНР-а. У том контексту, ништа ново се није десило од посљедње сједнице Савјета за имплементацију мира (PIC) у децембру прошле године, када је Управни одбор PIC-а изразио забринутост због непостизања напретка на 'програму 5+2'.

Ово је посебно тачно у случају државне и војне имовине. Одлука Уставног суда о овом питању јасно каже да је држава БиХ оригинални власник ове имовине према Дејтону и да држава, при управљању том имовином, мора узети у обзир потребе ентитета. Свако рјешење мора бити у складу с одлуком суда, имајући у виду да су, у складу с Дејтоном, одлуке Уставног суда БиХ коначне и обавезујуће. Опет кажем, одговорност да се нађе рјешење у складу с овом одлуком јасно лежи на властима и политичарима БиХ.

Независне новине: Пошто тешко иде „преузимање одговорности за БиХ од стране домаћих политичара“, да ли ће се институције међународне заједнице поново морати јаче ангажовати у БиХ или ће наставити само слати позиве на унутрашњи договор и са

дистанце критиковати „неодговорне лидере“?

Валентин Инцко: Међународна заједница може помоћи, али главна одговорност је на БиХ и њеним лидерима. Као резултат актуелних демонстрација, дошло је до пораста пажње према БиХ, не само у ЕУ него и међу осталим чланицама међународне заједнице. Та пажња шаље јасну поруку да је међународној заједници стало до БиХ и да је спремна да помогне грађанима и властима да нађу рјешења за тренутне проблеме.

Сада је одговорност свих власти и лидера у овој земљи да предузму мјере да се ријеше дугорочни и добро познати проблеми у земљи, посебно у борби против корупције, јачању економије и отварању нових радних мјеста.

У том контексту, искористићу ову прилику да кажем да су витални национални интереси заиста важни, али из перспективе обичних људи, сви у Босни и Херцеговини дијеле исти витални економски интерес, а то је интерес да воде нормалан, достојанствен, продуктиван живот.